

OPŁATY i FUNDUSZE

w ochronie środowiska

VERLAG
DASHÖFER

Świat profesjonalnej wiedzy

AKTUALNOŚCI • PORADY PRAWNE • TEMAT NUMERU • FINANSE • PYTANIA I ODPOWIEDZI

Nr 5 maj 2010

Miesięczny serwis informacyjno-doradczy

www.dashofer.pl

Spis treści:

Aktualności

- Zbyt mała ilość oczyszczalni – Polsce grożą kary 1
- Współfinansowanie inwestycji, które uzyskały wsparcie ze środków UE 3
- Środki publiczne – projekt rozporządzenia 4
- Inwestycje geotermalne 4
- Kara więzienia za zanieczyszczenie środowiska 5

Porady prawne

- Usuwanie drzew i krzewów z terenu nieruchomości 5
- Gwarancje finansowe dotyczące odpadów wydobywczych 7

Temat numeru

- Gospodarka finansowa w lasach państwowych 9

Finanse

- Programy Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa – Polska-Białoruś-Ukraina 11
- Programy Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa – Litwa-Polska-Rosja 12
- Nabór wniosków LIFE+ 2010 14

- Pytania i odpowiedzi 16

§ Aktualności

Zbyt mała ilość oczyszczalni – Polsce grożą kary

Polsce grożą kary finansowe, a mieszkańcom podwyżki opłat za odprowadzanie ścieków. Budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków oraz kanalizacji opóźnia się.

Kraje członkowskie UE zobowiązane są do wdrożenia unijnej dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych do 2015 roku. Do tego czasu Polska powinna wybudować i zmodernizować oczyszczalnie ścieków i systemów kanalizacji tak, aby spełnić unijne wymogi.

Ścieki powinny spełniać określone normy, dotyczące ilości niesionych zanieczyszczeń. Harmonogram i zakres prac został określony w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK).

Kontrola NIK

Najwyższa Izba Kontroli zbadała realizację KPOŚK. Sprawdzonych zostało 60 jednostek: Ministerstwo

Środowiska, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz 57 urzędów gmin.

Bałagan organizacyjny przyczynił się do błędów w sprawozdaniach, przez co trudno określić faktyczny stan realizacji Programu. Do zakończenia kontroli NIK nie udało się ustalić liczby aglomeracji biorących udział w tym programie.

Realizacja programu

Prace nad realizacją programu przebiegają w różnym tempie. W ponad połowie gmin są opóźnienia stwarzające poważne zagrożenie niedotrzymania terminu lub poziomu redukcji zanieczyszczeń w odprowadzanych ściekach. Jak stwierdziła NIK, tylko 17 gmin na 54 gminy wiodące w aglomeracjach posiada oczyszczalnie o wystarczającej przepustowości i sprawności.

Szanowni Państwo!

Z radością przekazuję w Państwa ręce majowy numer serwisu informacyjno-doradczy „Opłaty i fundusze w ochronie środowiska”.

W aktualnościach informujemy m.in. o programie pożyczek na dokończenie przedsięwzięć inwestycyjnych, które wcześniej uzyskały wsparcie ze środków UE.

Polecam artykuły z działu Porady prawne, omawiający, kiedy należy uzyskać zezwolenie na usunięcie drzew i krzewów z terenu nieruchomości oraz jakie kary grożą za niewypełnienie tego obowiązku.

Tematem numeru jest artykuł dotyczący wymagań i możliwości Lasów Państwowych w zakresie gospodarki finansowej.

W Finansach znajdą Państwo dwa artykuły omawiające programy Europejskiego Instytutu Sąsiedztwa i Partnerstwa.

Zachęcam do zapoznania się z pozostałymi artykułami. Wierzę, że informacje zawarte w tym numerze spełnią Państwa oczekiwania i okażą się pomocne w pracy.

Z wyrazami szacunku,
Wydawnictwo Verlag Dashofer

Anna Kordowska

Anna Kordowska
Redaktor odpowiedzialny
e-mail: kordowska@dashofer.pl
tel. (22) 559 36 43

W około 10% skontrolowanych gmin wiodących nie przystąpiono do inwestycji, m.in. nie rozpoczęto budowy oczyszczalni ścieków w Kietrze, Teresinie i Piotrkowie Trybunalskim oraz budowy sieci kanalizacyjnej w Kłodawie, Opocznie, Pryzycach.

Zdaniem NIK na niedotrzymanie terminów realizacji inwestycji miał wpływ zły przepływ informacji między poszczególnymi gminami wiodącymi (tj. takimi, gdzie przewidziano koncentrację ścieków) w aglomeracjach. W celu określenia parametrów oczyszczalni działających na danym terenie gminy muszą mieć precyzyjne dane o ściekach z kanalizacji, a także dotyczące ilości wywożonych zanieczyszczeń z szamb.

W 12 spośród 54 skontrolowanych przez NIK urzędów gmin władze nie wiedziały, ilu mieszkańców nie ma kanalizacji i ile ścieków wywozi się z szamb specjalnymi pojazdami (chodzi m.in. o Piotrków Trybunalski, Radom, Toruń, Słupsk, Opoczno, Siemiatycze), w pozostałych gminach wielkości te ustalano szacunkowo.

Wykorzystanie środków na realizację programu

Zaledwie ok. 25% z zaplanowanych w KPOŚK pieniędzy na budowę

i modernizację oczyszczalni i kanalizacji zostało wykorzystane przez gminy. Przyczyną mogą być trudności w pozyskiwaniu środków przez gminy, m.in. długotrwałe procedury rozpatrywania wniosków, zmieniające się kryteria przyznawania dofinansowania.

W przypadku kanalizacji, barierą był również tzw. wskaźnik koncentracji (120 osób na 1 km sieci), który przyczynił się do eliminacji małych miejscowości oraz tych, gdzie domy są rozproszone.

Opłaty wynikające z niedotrzymania terminów

Konsekwencją niedotrzymania terminów realizacji KPOŚK może być obowiązek uiszczenia opłat podwyższonych (wraz z odsetkami), zawieszonych na okres realizacji KPOŚK, w przypadku gmin, które z tego przywileju skorzystały. Dla mieszkańców może to oznaczać wzrost opłat za zbiorowe odprowadzanie ścieków.

KPOŚK

6 grudnia 2003 roku Rada Ministrów przyjęła Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych, wprowadzony do polskiego systemu prawnego przez Ustawę – Prawo wodne. Program ma służyć wdrożeniu Dyrek-

tywy 91/271/EWG, przy uwzględnieniu okresów przejściowych do 31 grudnia 2015 roku.

WAŻNE!

KPOŚK zawiera wykaz aglomeracji oraz wykaz niezbędnych przedsięwzięć w zakresie budowy i modernizacji zbiorczych sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków komunalnych.

Aktualizacja KPOŚK 2005

W czerwcu 2005 roku Rada Ministrów zaktualizowała Program. Wprowadzone zmiany przewidywały:

- budowę ok. 37 tys. km sieci kanalizacyjnej w aglomeracjach (koszt zadania ok. 32 mld zł),
- budowę, rozbudowę i/lub modernizację ok. 1734 oczyszczalni ścieków (koszt zadania ok. 10,6 mld zł).

Prognozowany koszt realizacji programu wynosił 42,6 mld zł.

Aktualizacja KPOŚK 2009

Rada Ministrów 2 marca 2010 roku zatwierdziła aktualizację KPOŚK 2009.

Przewiduje się, że realizacja załącznika 1 AKPOŚK 2009 będzie obejmować:

NASI STALI EKSPERCI:

Paulina Grabowska, prawnik. Absolwentka Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, aplikant radcowski w Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Warszawie. Ukończyła Szkołę Prawa Amerykańskiego oraz Szkołę Prawa Brytyjskiego i Europejskiego przy Uniwersytecie Warszawskim. Absolwentka studiów podyplomowych „Zarządzanie i finanse w przedsiębiorstwie” w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Obecnie pracownik dużej kancelarii.

dr Michał Kuliński, adwokat. Wykształcenie: Uniwersytet Jagielloński – Wydział Prawa i Administracji (1996-1998), Uniwersytet Warszawski – Wydział Prawa i Administracji (1998 – ukończony w 2001 r.), Centrum Prawa Amerykańskiego – Levin College of Law University of Florida przy WPIA UW, Studium Bezpieczeństwa Narodowego przy Instytucie Stosunków Międzynarodowych UW. Współpracownik firmy Prawniczej „Smoktunowicz&Falandysz”.

Krzysztof Choromański, współwłaściciel i Członek Zarządu Biura Konsultacyjnego KOBIKO Sp. z o.o. odpowiedzialny za zarządzanie projektami (ekonomiczne zagadnienia ochrony środowiska oraz przygotowanie i realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie infrastruktury ochrony środowiska i gospodarki komunalnej).

- budowę 30 641 km sieci kanalizacyjnej,
- modernizację 2 883 km sieci kanalizacyjnej,
- modernizację lub rozbudowę 569 oczyszczalni ścieków,
- budowę 177 nowych oczyszczalni.

Ograniczona ilość dostępnych środków na sfinansowanie AKPOŚK 2009 szacowana na ok. 30,1 mld zł w okresie do 2015 r. nie pozwala na realizację wszystkich potrzeb zgłoszonych przez gminy w zakresie realizacji infrastruktury sanitacji.

Dlatego efekty realizacji Programu odniesiono tylko do aglomeracji zamieszczonych w załączniku 1, które stanowią priorytet dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego. ■

Redakcja

§ Aktualności

Współfinansowanie inwestycji, które uzyskały wsparcie ze środków UE

Ruszył program pożyczek na do-kończenie przedsięwzięć inwestycyjnych, które wcześniej uzyskały wsparcie ze środków UE. Program skierowany jest do samorządów i przedsiębiorstw komunalnych.

I.	Planowane zobowiązania (kwota planowanych do zawarcia umów w roku 2010)	500 mln zł
II.	Planowane wypłaty zobowiązań z poz. I w 2010 roku	100 mln zł
	Planowane wypłaty zobowiązań z poz. I w 2011 roku	100 mln zł
	Planowane wypłaty zobowiązań z poz. I w 2012 roku	150 mln zł
	Planowane wypłaty zobowiązań z poz. I po 2012 roku	150 mln zł

Rodzaje przedsięwzięć

W pierwszej kolejności środki zostaną udostępnione na przedsięwzięcia inwestycyjne z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi. W drugiej kolejności środki otrzymają projekty grupowe z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, realizowane przez związki gmin.

Na końcu środki będą udostępnione na dofinansowanie dwóch przedsięwzięć inwestycyjnych dla każdego WFOŚiGW, z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, realizowanych przez inne podmioty niż związki gmin.

Budżet

Planowany budżet programu ze środków NFOŚiGW na 2010 rok wynosi łącznie 500 mln zł zgodnie z tabelą.

NFOŚiGW udostępni do 80 mln zł dla każdego WFOŚiGW. W przypadku niewykorzystania całości

środków przez dany WFOŚiGW, środki zostaną przekazane do innego regionu.

Terminy składania wniosków

Terminy składania wniosków dla beneficjentów określają indywidualnie WFOŚiGW.

Warunki otrzymania pożyczki

Warunkiem otrzymania pożyczki jest złożenie do WFOŚiGW kompletnego i zgodnego z warunkami programu wniosku na wzorze obowiązującym w danym funduszu wojewódzkim oraz potwierdzenie uzyskania dofinansowania ze środków unijnych na przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi oraz gospodarki wodno-ściekowej, w szczególności: PO Infrastruktura i Środowisko, Regionalnych Programów Operacyjnych oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

W przypadku, gdy na wnioskodawcy spoczywają zobowiązania publicznoprawne na rzecz właściwych organów lub podmiotów, lub cywilnoprawne w stosunku do NFOŚiGW, dofinansowanie może być udzielone, gdy wnioskodawca wywiązuje się z tych zobowiązań.

Pożyczki nie ulegają umorzeniu, a ich kwota nie może przekraczać różnicy między wysokością kosztów kwalifikowanych a kwotą dofinansowania ze środków unijnych. Beneficjent musi posiadać minimum 5% własnego wkładu.

Dofinansowanie nie może być udzielone na przedsięwzięcia, dla których NFOŚiGW jest instytucją wdrażającą.

Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej NFOŚiGW: www.nfosigw.gov.pl oraz na stronach WFOŚiGW. ■

Redakcja

Masz pytanie do naszych ekspertów?
Chcesz uzyskać więcej informacji na wybrany temat?
Napisz do Redakcji! e-mail: kordowska@dashofer.pl

§ Aktualności

Środki publiczne – projekt rozporządzenia

Na stronach Ministerstwa Środowiska pojawił się projekt Rozporządzenia w sprawie wykazu środków publicznych niezaliczanych do środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 6 Ustawy o finansach publicznych.

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 5 ust. 4 Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 157, poz. 1240).

Do środków publicznych niezaliczanych do środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 6 Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach pub-

licznych, zalicza się:

- 1) niepodlegające zwrotowi środki pochodzące z dotacji Komisji Europejskiej w ramach Instrumentu Finansowego LIFE i LIFE+, przeznaczone na realizację projektów na rzecz środowiska,
- 2) niepodlegające zwrotowi środki pochodzące z dotacji Komisji Europejskiej lub Urzędu Statystycznego Wspólnot Europejskich Eurostat, przeznaczone na realizację wskazanych w umowach badań statystycznych, prac metodologicznych, standardów klasyfikacyjnych oraz opracowań i analiz statystycznych,

- 3) środki pomocy finansowej Wspólnoty w zakresie transeuropejskich sieci transportowych (TEN-T) przeznaczone na realizację projektów stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania w dziedzinie transeuropejskich sieci transportowych.

Rozporządzenie ma wejść w życie z dniem ogłoszenia. Proponowany termin wynika z konieczności pilnego uruchomienia płatności dla beneficjentów w ramach realizowanych projektów. ■

Redakcja

§ Aktualności

Inwestycje geotermalne

Geotermia jest jednym z możliwych do wykorzystania źródeł energii odnawialnej. Znajduje się wśród priorytetowych zadań Ministra Środowiska. W Polsce nie ma gejzerów, ale budowa geologiczna stwarza możliwości wykorzystywania wód geotermalnych.

Obecnie obowiązują 22 koncesje Ministra Środowiska na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż wód termalnych oraz 8 koncesji na ich wydobywanie. Funkcjonuje 5 geotermalnych zakładów ciepłowniczych: Bańska Nizna, Mszczonów, Pyrzyce, Stargard Szczeciński, Uniejów.

W latach 1995-2008 ze środków NFOŚiGW zostało dofinansowanych 10 przedsięwzięć z zakresu geotermii, na łączną kwotę ok. 35,8 mln zł.

W 2009 roku NFOŚiGW przyznał kolejne 2 dotacje na inwestycje geotermalne dla Poddębic i Kleszczowa w kwocie ok. 9 mln. zł.

Opłaty

W Polsce przedsiębiorcy zostali zwolnieni z opłat eksploatacyjnych za wydobywanie wód termalnych oraz opłat za informację geologiczną, wykorzystywaną do celów projektowych (w ramach działalności poszukiwawczo-rozpoznawczej).

✓ WAŻNE!

W przypadku wydobywania wód termalnych wynagrodzenie za udostępnienie informacji geologicznej, do której prawo przysługuje Skarbowi Państwa, wynosi 5% jej wartości. Dodatkowo w okresie od 1 stycznia 2008 roku do 31 grudnia 2010 roku wynagrodzenie za korzystanie z informacji geologicznej wynosi tylko 1% jej wartości.

Zwolnienia z opłat oraz wprowadzone ulgi są efektem realizacji polityki Ministra Środowiska sprzyjającej rozwojowi geotermii w Polsce. Wprowadzone zostały z myślą

o przedsiębiorcach zainteresowanych inwestowaniem w geotermię.

Opłaty:

- Opłata skarbową za wydanie koncesji wynosi 616,00 zł za każdy rodzaj działalności objętej koncesją.
- Opłata za poszukiwanie i rozpoznawanie wód termalnych za km² wynosi 544,40 zł.
- Opłata eksploatacyjna wynosi 0,00 zł.
- Wynagrodzenie za ustanowienie użytkownika górniczego (uug).

Zasady naliczania wynagrodzenia za uug dla wód termalnych:

- Poszukiwanie i rozpoznawanie: Stawka wynagrodzenia na 2010 rok – 544,40 zł za 1 km² powierzchni terenu objętego koncesją. Wysokość wynagrodzenia zależy od wielkości powierzchni obszaru objętego koncesją i okresu, na jaki koncesja ma być udzielona. Minimalna kwota wynagrodzenia w przy-

padku wód termalnych wynosi 1000 zł.

➤ **Wydobywanie:**

Wynagrodzenie zależy od wielkości ustalonych zasobów przemysłowych oraz okresu, na jaki koncesja ma być udzielona,

a także od wielkości wskaźnika wykorzystania zasobów przemysłowych (określonego w projekcie zagospodarowania złoża).

Ministerstwo Środowiska przygotowało pakiet informacji dla przed-

siębiorców zainteresowanych inwestowaniem w przedsięwzięcia geotermalne, tworząc stronę internetową www.mos.gov.pl/geotermia poświęconą tej problematyce. ■

Redakcja

§ Aktualności

Kara więzienia za zanieczyszczenie środowiska

Resort środowiska chce zaostriżyć przepisy Kodeksu karnego. Zanieczyszczenie środowiska miałyby być traktowane jako przestępstwo zagrożone karą więzienia.

Zaostrzenie przepisów wynika z konieczności transponowania do polskiego prawa przepisów Unii Europejskiej – Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/99/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne, tak zwanej „Dyrektywy karnej”. Jej celem jest zapewnienie skuteczniejszej ochrony środowiska.

Sankcje karne mają większe oddziaływanie niż sankcje administracyjne

lub odpowiedzialność cywilna za szkody w środowisku i przepisy ochrony środowiska będą skuteczniejsze. Polska, jako członek UE, jest zobowiązana do wdrożenia dyrektywy do 26 grudnia 2010 roku.

Jakie kary grożą?

Od trzech miesięcy do pięciu lat więzienia ma grozić za zanieczyszczenie wody, powietrza lub ziemi, które może zagrozić zdrowiu lub szkodzić świat roślinny i zwierzęcy. W przypadku wystąpienia ciężkiego uszczerbku na zdrowiu człowieka lub poważnego zatrucia środowiska, sprawca ma podlegać karze 12 lat więzienia.

W Polsce do tej pory rocznie za przestępstwa przeciw środowisku karano, najczęściej grzywnami, średnio ok. 50-60 osób.

Zmiany prawne

Wdrożenie regulacji zawartych w dyrektywie będzie się odbywać przez zmianę lub uzupełnienie przepisów Kodeksu karnego (rozdziału XXII „Przestępstwa przeciwko środowisku”), a także ustaw: o ochronie przyrody, o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary. ■

Redakcja

§ Porady prawne

Usuwanie drzew i krzewów z terenu nieruchomości

Usunięcie drzew czy krzewów z terenu nieruchomości nie jest pozostawione tylko w gestii właściciela. Gdy znajdujemy się w parku narodowym czy rezerwacie przyrody, zachowujemy szczególną ostrożność w kontaktach z otaczającą nas roślinnością, jednak wyczulenie to mija przeważnie po opuszczeniu ich granic.

Rzadko zdajemy sobie sprawę że rosnącą wokół nas roślinność chroni Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. Nakłada ona na wszystkich trwale uszczuplających otaczającą przyrodę doleg-

liwości finansowe. Takie kary mogą być bardzo dotkliwe.

Usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości może nastąpić po uzyskaniu zezwolenia wydanego przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta na wniosek posiadacza nieruchomości.

Zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków wydaje wojewódzki konserwator zabytków. Wydanie zezwolenia może być uzależnione od przesadzenia drzew lub krzewów w miejsce wskazane przez wydającego zezwolenie albo

zastąpienia ich innymi drzewami lub krzewami, w liczbie mniejszej niż liczba usuwanych drzew lub krzewów.

Brak zezwolenia

Wymogu uzyskania zezwolenia nie stosuje się do drzew lub krzewów:

- 1) w lasach,
- 2) owocowych, z wyłączeniem rosnących na terenie nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków oraz w granicach parku narodowego lub rezerwatu przyrody – na obszarach objętych ochroną krajobrazową,
- 3) na plantacjach drzew i krzewów,

- 4) których wiek nie przekracza 5 lat,
- 5) usuwanych w związku z funkcjonowaniem ogrodów botanicznych lub zoologicznych,
- 6) niszczących nawierzchnię i infrastrukturę drogową, ograniczających widoczność na łukach i skrzyżowaniach, z wyłączeniem rosnących na terenie nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków,
- 7) usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu z wałów przeciwpowodziowych i terenów w odległości mniejszej niż 3 m od stopy wału,
- 8) które utrudniają widoczność sygnalizatorów i pociągów, a także utrudniają eksploatację urządzeń kolejowych albo powodują tworzenie na torowiskach zasp śnieżnych, usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu,
- 9) stanowiących przeszkody lotnicze, usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu.

Wniosek o wydanie zezwolenia

W pozostałych przypadkach na ścięcie drzewa wymagane jest zezwolenie. Wniosek o wydanie zezwolenia powinien zawierać:

- a) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę posiadacza i właściciela nieruchomości,
- b) tytuł prawny władania nieruchomością,
- c) nazwę gatunku drzewa lub krzewu,
- d) obwód pnia drzewa mierzonego na wysokości 130 cm,
- e) przeznaczenie terenu, na którym rośnie drzewo lub krzew,
- f) przyczynę i termin zamierzonego usunięcia drzewa lub krzewu,
- g) wielkość powierzchni, z której zostaną usunięte krzewy.

Wniosek powinien zawierać także zgodę właściciela nieruchomości, jeżeli wnioskodawca (posiadacz nieruchomości) nie jest jej właścicielem, oraz zgodę organu uznają-

cego obszar za rezerwat przyrody, jeżeli wnioskodawca ubiega się o wydanie zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewów na obszarach objętych ochroną krajobrazową w granicach rezerwatu przyrody.

✓ **WAŻNE!**

Wysokość opłaty za legalne usunięcie drzewa to iloczyn stawki opłaty zależnej od gatunku drzewa, obwodu drzewa na wysokości 130 cm i współczynnika różnicującego, zależnego od gatunku i obwodu pnia. Stawki opłat za usunięcie drzew i krzewów oraz kar za zniszczenie zieleni na 2010 rok zawiera Obwieszczenie Ministra Środowiska (M.P. z 2009 r. Nr 69, poz. 894).

Opłaty za usunięcie drzew lub krzewów z terenu uzdrowisk, obszaru ochrony uzdrowiskowej, terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków oraz z terenu zieleni miejskiej, są o 100% wyższe od opłat podstawowych.

Brak opłat za usunięcie drzew

Nie pobiera się opłat za usunięcie drzew:

- 1) na których usunięcie nie jest wymagane zezwolenie,
- 2) na których usunięcie osoba fizyczna uzyskała zezwolenie na cele niezwiązane z prowadzeniem działalności gospodarczej,
- 3) jeżeli usunięcie jest związane z odnową i pielęgnacją drzew rosnących na terenie nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków,
- 4) które zagrażają bezpieczeństwu ludzi lub mienia w istniejących obiektach budowlanych,
- 5) które zagrażają bezpieczeństwu ruchu drogowego oraz kolejowego albo bezpieczeństwu żeglugi,
- 6) w związku z przebudową dróg publicznych i linii kolejowych,
- 7) które posadzono lub wyrosły na nieruchomości po zakwalifiko-

waniu jej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na cele budowlane,

- 8) z terenów zieleni komunalnej, parków gminnych, ogrodów działkowych i zadrzewień, w związku z zabiegami pielęgnacyjnymi drzew i krzewów,
- 9) które obumarły lub nie rokują szansy na przeżycie, z przyczyn niezależnych od posiadacza nieruchomości,
- 10) topoli o obwodzie pnia powyżej 100 cm, mierzonego na wysokości 130 cm, nienależących do gatunków rodzimych, jeżeli zostaną zastąpione w najbliższym sezonie wegetacyjnym drzewami innych gatunków,
- 11) jeżeli usunięcie wynika z potrzeb ochrony roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową lub ochrony siedlisk przyrodniczych,
- 12) z grobli stawów rybnych,
- 13) jeżeli usunięcie było związane z regulacją i utrzymaniem koryt cieków naturalnych, wykonywaniem i utrzymaniem urządzeń wodnych służących kształtowaniu zasobów wodnych oraz ochronie przeciwpowodziowej w zakresie niezbędnym do wykonania i utrzymania tych urządzeń.

Administracyjna kara pieniężna

Wójt, burmistrz albo prezydent miasta może wymierzyć administracyjną karę pieniężną za:

- 1) zniszczenie terenów zieleni albo drzew lub krzewów spowodowane niewłaściwym wykonywaniem robót ziemnych lub wykorzystaniem sprzętu mechanicznego albo urządzeń technicznych oraz zastosowaniem środków chemicznych w sposób szkodliwy dla roślinności,
- 2) usuwanie drzew lub krzewów bez wymaganego zezwolenia,
- 3) zniszczenie spowodowane niewłaściwą pielęgnacją terenów

zieleni, zadrzewień, drzew lub krzewów.

✓ WAŻNE!

Uiszczenie kary powinno nastąpić w terminie 14 dni od dnia, w którym decyzja ustalająca wysokość kary stała się ostateczna. Administracyjną karę pieniężną ustala się w wysokości trzykrotnej opłaty za usunięcie drzew lub krzewów, ustalonej na podstawie obowiązujących stawek.

Jeżeli ustalenie obwodu lub gatunku zniszczonego lub usuniętego bez zezwolenia drzewa jest niemożliwe, z powodu wykarczowania pnia i braku kłody, dane do wyliczenia administracyjnej kary pieniężnej ustala się na podstawie informacji zebranych w toku postępowania administracyjnego, powiększając ją o 50%.

Jeżeli ustalenie obwodu zniszczonego lub usuniętego bez zezwolenia drzewa jest niemożliwe, z powodu braku kłody, obwód do wyliczenia administracyjnej kary pieniężnej ustala się, przyjmując najmniejszy promień pnia i pomniejszając wyliczony obwód o 10 %.

Jeżeli ustalenie wielkości powierzchni zniszczonych lub usuniętych bez zezwolenia krzewów nie jest możliwe, z powodu usunięcia gałęzi i korzeni, wielkość tę przyjmuje się na podstawie informacji zebranych w toku postępowania administracyjnego. Kary ustalone, nieuiszczone w wyznaczonym terminie,

podlegają wraz z odsetkami za zwłokę przymusowemu ściągnięciu w trybie określonym w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

✓ WAŻNE!

Kary nie uiszcza się po upływie 5 lat od końca roku, w którym upłynął termin jej wniesienia. Stawki kar podlegają z dniem 1 stycznia każdego roku waloryzacji o prognozowany średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, przyjęty w ustawie budżetowej.

Karę wymierzoną decyzją administracyjną wójta gminy za usunięcie drzew bez wymaganego zezwolenia można rozłożyć na raty. W tym przypadku stosuje się przepisy odnośnie do opłat za wycinkę drzew zgodnie z art. 87 Ustawy o ochronie przyrody (Dz.U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 ze zm).

Decyzja w sprawie rozłożenia administracyjnej kary na raty jest decyzją uznaniową, wobec powyższego wnioskodawca powinien przedstawić niezbędne dokumenty poświadczające sytuację materialną, uniemożliwiającą uiszczenie kary w terminie 14 dni od dnia, w którym decyzja ustalająca wysokość kary stała się ostateczna.

Zakres wniosku

Posiadacz nieruchomości powinien złożyć wniosek w ciągu 14 dni od

dnia, w którym decyzja o wymierzeniu kary stała się ostateczna, zawierający:

- imię, nazwisko i adres albo nazwę i adres siedziby posiadacza nieruchomości,
- wnioskowana ilość, wysokość rat oraz termin ich płatności,
- uzasadnienie zawierające informacje odnośnie do sytuacji materialnej wnioskodawcy uniemożliwiającej zapłacenie kary w terminie 14 dni od dnia, w którym decyzja ustalająca wysokość kary stała się ostateczna.

Do wniosku należy załączyć zeznanie o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) za rok poprzedzający złożenie wniosku lub inne dokumenty poświadczające sytuację materialną wnioskodawcy, aktualne zaświadczenie z Urzędu Skarbowego o niezaleganiu z podatkiem, aktualne zaświadczenie o niezaleganiu ze składkami ZUS. ■

Anna Wojniak-Bieńko

§ Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz.U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 ze zm.).
- Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 23 października 2009 r. w sprawie stawek opłat za usunięcie drzew i krzewów oraz stawek kar za zniszczenie zieleni na rok 2010 (M.P. z 2009 r. Nr 69, poz. 894).

Porady prawne

Gwarancje finansowe dotyczące odpadów wydobywczych

W polskim systemie prawnym obowiązuje od niedawna Ustawa o odpadach wydobywczych, która ma na celu zapobieganie powstawaniu w przemyśle wydobywczym odpadów wydobywczych, ograniczanie ich niekorzystnego wpływu na środowisko oraz życie i zdrowie ludzi. Ustawa

ta określa między innymi zasady gospodarowania odpadami wydobywczymi oraz niezanieczyszczoną glebą, zasady prowadzenia obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych, procedury związane z uzyskiwaniem zezwoleń i pozwoleń związanych z gospodarką odpadami wydobyw-

czymi, ale również – przez wprowadzenie instytucji gwarancji finansowych – odnosi się do kwestii mogących być przedmiotem zainteresowania Czytelników.

Zgodnie z Ustawą z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych (Dz.U. z 2008 r. Nr 138, poz. 865

ze zmianami) odpady wydobywcze to odpady pochodzące z poszukiwania, rozpoznawania, wydobywania, przeróbki i magazynowania kopalin ze złóż.

Gwarancja finansowa

Przed rozpoczęciem działań związanych ze składowaniem odpadów wydobywczych w obiekcie unieszkodliwiania odpadów wydobywczych wymagane jest przedstawienie przez posiadacza odpadów prowadzącego obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych posiadanej gwarancji finansowej lub jej ekwiwalentu.

W celu przedstawienia gwarancji finansowej lub jej ekwiwalentu jest zapewnienie, aby:

- obowiązki związane z prowadzeniem obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych, także po jego zamknięciu, zostały wypełnione,
- w dowolnym czasie były dostępne środki finansowe na działania dotyczące zamknięcia obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych oraz rekultywację terenu, zgodnie z programem gospodarowania odpadami wydobywczymi i wymaganiami zezwolenia na prowadzenie obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych.

Podstawa obliczenia gwarancji finansowej

Obliczenie gwarancji finansowej lub jej ekwiwalentu jest dokonane na podstawie:

- prawdopodobnego negatywnego wpływu obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych na środowisko, biorąc pod uwagę w szczególności kategorię obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych, właściwości odpadów wydobywczych oraz faktyczne lub zgodne z planem zagospodarowania przestrzennego

zagospodarowanie zrekultywowanego terenu,

- założenia, że niezależne i odpowiednio wykwalifikowane osoby trzecie ocenią i wykonają wszelkie niezbędne prace rekultywacyjne.

Weryfikacja gwarancji finansowej

Wysokość gwarancji finansowej lub jej ekwiwalentu podlega weryfikacji, w przypadku zmiany zakresu działań dotyczących zamknięcia obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych oraz rekultywacji terenu, zgodnie z programem gospodarowania odpadami wydobywczymi.

✓ WAŻNE!

Przedstawiona gwarancja finansowa lub jej ekwiwalent powinny być właściwie udokumentowane.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że jeżeli właściwy wojewódzki inspektor ochrony środowiska potwierdzi prawidłowe zamknięcie obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych, właściwy organ, w drodze decyzji administracyjnej, ma obowiązek zwolnienia – co do zasady – posiadacza odpadów prowadzącego obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych z obowiązku posiadania gwarancji finansowej lub jej ekwiwalentu.

✓ WAŻNE!

Zgodnie z Ustawą o odpadach wydobywczych minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych ma określić, w drodze rozporządzenia, sposób obliczania, potwierdzenia posiadania, terminy i zakres weryfikacji wielkości, sposób dysponowania oraz formę gwarancji finansowej i jej ekwiwalentu, biorąc pod uwagę pełne pokrycie kosztów zamknięcia obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych oraz rekultywacji terenu, dostępność środków finansowych, a także zakres

niezbędnych prac rekultywacyjnych. Rozporządzenie to nie zostało do chwili obecnej wydane.

Roszczenia dotyczące gwarancji finansowej

W przypadku niewywiązania się posiadacza odpadów prowadzącego obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych z obowiązków dotyczących zamknięcia obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych oraz rekultywacji terenu, ich koszty są pokrywane przez podmiot, który udzielił gwarancji finansowej lub jej ekwiwalentu, na wniosek właściwego organu zawierający kosztorys oraz harmonogram wpłat, przy czym roszczeń tych właściwy organ może dochodzić w drodze postępowania sądowego.

Gwarancja finansowa a zezwolenie na prowadzenie obiektu unieszkodliwiania obiektów wydobywczych

Prowadzenie obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych wymaga – zgodnie z Ustawą o odpadach wydobywczych – uzyskania zezwolenia.

✓ WAŻNE!

Zezwolenie na prowadzenie obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych wydaje właściwy organ na czas oznaczony, nie dłuższy niż 10 lat.

Wniosek o wydanie zezwolenia powinien zawierać w szczególności dokumenty potwierdzające posiadanie gwarancji finansowej lub jej ekwiwalentu.

Gwarancja finansowa a wniosek o wydanie zgody na zamknięcie obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych

Posiadacz odpadów, prowadzący obiekt unieszkodliwiania odpadów

wydobywczych, składa do właściwego organu wniosek o wydanie zgody na zamknięcie obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych, zawierający w szczególności – obok danych dotyczących lokalizacji obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych, klasyfi-

kacji obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych czy harmonogramu realizacji działań dotyczących zamknięcia obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych – dokumenty potwierdzające posiadanie gwarancji finansowej lub jej ekwiwalentu. ■

dr Michał Kuliński
advokat

§ Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych (Dz.U. z 2008 r. Nr 138, poz. 865 ze zmianami).

! Temat numeru

Gospodarka finansowa w lasach państwowych

Stosownie do ustawy o lasach, Lasy Państwowe prowadzą działalność na zasadzie samodzielności finansowej i pokrywają koszty działalności z własnych przychodów. Samodzielność finansowa lasów państwowych wiąże się z obowiązkami formalnymi Lasów Państwowych, ale czyni je również odbiorcami uprawnień zagwarantowanych ustawowo. Szczegółowe wymagania i możliwości Lasów Państwowych w zakresie gospodarki finansowej omówione zostały poniżej.

Jak wspomniano na wstępie, zgodnie z Ustawą z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jednolity: Dz.U. z 2005 r. Nr 45, poz. 435 ze zmianami) Lasy Państwowe prowadzą działalność na zasadzie samodzielności finansowej i pokrywają koszty działalności z własnych przychodów, przy czym rokiem obrachunkowym w Lasach Państwowych jest rok kalendarzowy.

Raport oraz sprawozdanie finansowo-gospodarcze

Lasy Państwowe mają obowiązek corocznego przygotowania raportu o stanie lasów oraz sprawozdanie finansowo-gospodarcze z działalności Lasów Państwowych.

✓ **WAŻNE!**

Rada Ministrów ma obowiązek przedłożenia Sejmowi informacji o stanie lasów oraz o realizacji krajowego programu zwiększania lesistości.

Koszty utrzymania Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych

Koszty utrzymania Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych oraz dyrekcji regionalnych Lasów Państwowych finansowane są z wpłat obciążających koszty działalności nadleśnictw, przy czym wysokość obciążeń określa – w drodze decyzji administracyjnej – Minister właściwy do spraw środowiska.

Dotacje celowe

Stosownie do ustawy o lasach, Lasy Państwowe mają uprawnienie do otrzymania dotacji celowych z budżetu państwa na zadania zlecone przez administrację rządową, a w szczególności na:

- wykup lasów i gruntów do zalesień oraz ich rekultywację, a także wykup innych gruntów w celu zachowania ich przyrodniczego charakteru,
- wykonywanie krajowego programu zwiększania lesistości oraz pielęgnację i ochronę upraw i młodników powstałych w ramach realizacji tego programu,
- zagospodarowanie i ochronę lasów, w przypadku zagrożenia ich trwałości,
- sporządzanie okresowych, wielkoobszarowych inwentaryzacji stanu lasów, aktualizacji stanu zasobów leśnych oraz prowadzenie banku danych o zasobach leśnych i stanie lasów,
- finansowanie edukacji leśnej

społeczeństwa, w szczególności przez tworzenie i prowadzenie leśnych kompleksów promocyjnych, zakładanie ścieżek przyrodniczo-leśnych,

- pełnienie zadań związanych z realizacją programów współfinansowanych ze źródeł zagranicznych.

Fundusz leśny

Ustawa o lasach utworzyła fundusz leśny, stanowiący formę gospodarowania środkami na cele wskazane w ustawie, przy czym środkami funduszu leśnego dysponuje Dyrektor Generalny.

Środkami funduszu leśnego są w szczególności:

- odpis podstawowy liczony od wartości sprzedaży drewna, obciążający koszty działalności nadleśnictw,
- należności, kary i opłaty związane z wyłączeniem z produkcji gruntów leśnych,
- należności wynikające z odszkodowań:
 - cywilnoprawnych za szkody powstałe w wyniku oddziaływania gazów i pyłów przemysłowych, a także z innych tytułów,
 - z tytułu przedwczesnego wycięcia drzewostanów na podstawie przepisów ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
 - za szkody powstałe w wyniku pożarów, prac górniczych i geologicznych,

- dochody wynikające z udziału lub uzyskane ze sprzedaży akcji i udziałów w spółkach,
- dotacje budżetowe, z wyłączeniem dotacji celowych.

Przeznaczenie środków funduszu leśnego

Środki funduszu leśnego przeznacza się dla nadleśnictw na wyrównywanie niedoborów powstających przy realizacji zadań gospodarki leśnej.

✓ WAŻNE!

Środki funduszu leśnego mogą być przeznaczone również na:

- wspólne przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych, w szczególności w zakresie gospodarki leśnej,
- badania naukowe,
- tworzenie infrastruktury niezbędnej do prowadzenia gospodarki leśnej,
- sporządzanie planów urządzenia lasu.

Środki funduszu leśnego przeznacza się ponadto na zalesianie gruntów niestanowiących własności Skarbu Państwa, realizację zadrzewień na tych gruntach i inne prace związane z usuwaniem skutków klęsk i prowadzeniem gospodarki w lasach niepaństwowych.

W tym miejscu należy podkreślić, iż Dyrektor Generalny Lasów Państwowych może, z wydzielonej części środków funduszu leśnego, utworzyć fundusz stabilizacji, który zostanie przeznaczony na usuwanie nadzwyczajnych zagrożeń dla lasów w ramach długookresowego cyklu produkcji leśnej.

Szczegółowe zasady gospodarki finansowej

Szczegółowe zasady gospodarki finansowej Lasów Państwowych określone zostały w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe (Dz.U. z 1994 r. Nr 134, poz. 692), dalej zwanym „rozporządzeniem”.

Zgodnie z rozporządzeniem działalność Lasów Państwowych i ich jednostek organizacyjnych jest prowadzona na podstawie rachunku ekonomicznego, przy czym w Lasach Państwowych w ramach sprawowanego zarządu jest prowadzona działalność:

- administracyjna w Dyrekcji Generalnej, regionalnych dyrekcjach i nadleśnictwach,
- gospodarcza, w zakresie gospodarki leśnej w nadleśnictwach, w której wyróżnia się działalność:
 - podstawową, obejmującą urządzenie, ochronę i zagospodarowanie lasu, utrzymanie i powiększenie zasobów i upraw leśnych, pozyskiwanie – z wyjątkiem skupu – drewna, a także jego sprzedaż w stanie nieprzerobionym,
 - uboczną, obejmującą gospodarowanie zwierzyną, pozyskiwanie – z wyjątkiem skupu – żywicy, choinek, karpiny, kory, igliwia, zwierzyny oraz płodów runa leśnego, a także sprzedaż tych produktów w stanie nieprzerobionym,
 - dodatkowa – produkcyjna i usługowa na rzecz gospodarki leśnej, opodatkowana podatkiem dochodowym od osób

prawnych, jeżeli wydatki związane z wytwarzaniem produktów lub świadczeniem usług w ramach tej działalności nie są wyższe od ich zakupu poza Lasami Państwowymi.

✓ WAŻNE!

Przychody z działalności ubocznej i dodatkowej Lasów Państwowych nie powinny być – zgodnie z rozporządzeniem – niższe niż koszty poniesione na ich prowadzenie.

Podstawa gospodarki finansowej jednostek organizacyjnych

Podstawą gospodarki finansowej jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych są sporządzane przez nie roczne plany finansowo-gospodarcze zawierające:

- zadania rzeczowe,
- przychody ze sprzedaży,
- koszty działalności,
- wynik finansowy.

W planie finansowo-gospodarczym Lasów Państwowych powinny być zapewnione środki na tworzenie, łączenie, dzielenie i likwidację nadleśnictw oraz zakładów. ■

dr Michał Kuliński
adwokat

§ Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jednolity: Dz.U. z 2005 r. Nr 45, poz. 435 ze zmianami).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe (Dz.U. z 1994 r. Nr 134, poz. 692).

Masz pytanie do naszych ekspertów?

Chcesz uzyskać więcej informacji na wybrany temat?

Napisz do Redakcji! e-mail: kordowska@dashofer.pl

Finanse

Programy Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa – Polska-Białoruś-Ukraina

Zgodnie z zasadami realizacji programów współpracy transgranicznej w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa Wspólna Instytucja Zarządzająca Programem Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2007-2013 opublikowała projekt Planu Pracy na rok 2010. W programie przewidziane zostały również możliwości współfinansowania projektów środowiskowych.

W obecnej perspektywie finansowej Polska jednocześnie uczestniczy i zarządza dwoma programami w ramach Europejskiego Instrumentu Partnerstwa i Sąsiedztwa:

- Program Współpracy Transgranicznej Litwa-Polska-Rosja 2007-2013,
- Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2007-2013.

Beneficjenci programu

Potencjalnymi beneficjentami programu są instytucje prowadzące działania o charakterze non-profit, przyczyniające się do realizacji priorytetów programu, w tym np. władze lokalne i regionalne, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, euroregiony.

Zgodnie z przepisami regulującymi kwestie zarządzania programami do końca marca powinny zostać przedstawione roczne plany pracy. Zgodnie z planem pracy na rok 2010 Wspólnej Instytucji Zarządzającej Programem Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina działania związane z naborami wniosków powinny być prowadzone w I półroczu 2010 roku.

Obszar współpracy w ramach programu

Obszar współpracy w ramach programu obejmuje:

- w Polsce podregiony: białostocko-suwański, ostrołęcko-siedlecki, białkopodlaski, chełmsko-zamojski, krośnieńsko-przemyski, a także jako tzw. regiony przyległe: podregion łomżyński, lubelski i rzeszowsko-tarnobrzeński,
- na Białorusi obwody: brzeski, miński (7 zachodnich rejonów: Miadel, Vileika, Molodechno, Volozhin, Stolbtsy, Niesvizh, Kletsk) i grodzieński oraz jako regiony przyległe: wschodnia część obwodu mińskiego oraz obwód homelski,
- na Ukrainie obwody: wołyński, lwowski, zakarpacki oraz jako regiony przyległe: obwód tarnopільski, rówieński, iwanofrankowski.

Ochrona środowiska w obszarze przygranicznym

W Programie Priorytet 2. (Poprawa jakości życia) skupia się na zarządzaniu zagrożeniami środowiskowymi i działaniach promujących zrównoważone wykorzystywanie zasobów naturalnych, rozwój odnawialnych źródeł energii i oszczędzanie energii. Celem jest również wzrost efektywności infrastruktury i procedur granicznych oraz zwiększenie bezpieczeństwa na granicach. W tym priorytecie będzie realizowane Działanie 2.1. Ochrona środowiska w obszarze przygranicznym.

Celem Działania 2.1 jest ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego. Poprawa jakości środowiska naturalnego prowadzi do podniesie-

nia standardu życia mieszkańców oraz zwiększenia atrakcyjności obszaru jako celu turystycznego i inwestycyjnego. Cel ten będzie realizowany przede wszystkim przez inwestowanie w infrastrukturę środowiskową o znaczeniu regionalnym lub lokalnym oraz polepszenie transgranicznej współpracy w dziedzinie ochrony środowiska naturalnego.

Działanie to będzie promowało przedsięwzięcia, mające na celu ochronę środowiska naturalnego i dziedzictwa naturalnego, w tym przede wszystkim: poprawę zarządzania odpadami i ściekami, monitoring stanu i profilaktykę zagrożeń środowiska, zapobieganie transgranicznym zanieczyszczeniom oraz redukcję zanieczyszczenia.

WAŻNE!

Wspierane będą systemy zarządzania sytuacjami kryzysowymi w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego, a także rozwój i modernizacja systemów zarządzania zagrożeniami naturalnymi. Wspierane będą również działania promujące oszczędzanie energii, działania na rzecz szerszego wykorzystywania i rozwoju odnawialnych źródeł energii.

Działania związane z poprawą współpracy transgranicznej w zakresie ochrony środowiska, łącznie z zarządzaniem dorzeczami rzek, będą wspierane w ramach tego priorytetu.

Indykatywne przedsięwzięcia:

- inwestycje w infrastrukturę ochrony środowiska o oddziaływaniu regionalnym i lokalnym, ze szczególnym naciskiem na zarządzanie wodą i odpadami,
- wspólne inicjatywy zwiększające na poziomie lokalnym i regio-

- nalnym stopień przygotowania do działań w razie klęsk żywiołowych i katastrof ekologicznych, w tym rozwój transgranicznych systemów zarządzania sytuacjami kryzysowymi i związana z nimi infrastruktura,
- wspieranie rozwoju kompetencji i współpracy między lokalnymi i regionalnymi władzami w zakresie planowania rezerw i nowoczesnego zarządzania zasobami wody,
 - wymiana wiedzy, opracowanie i wdrażanie wspólnych działań w obszarze odnawialnych źródeł energii i wzorców oszczędzania energii,
 - wspólne badania, testowanie i przygotowanie pilotażowych inwestycji o małej skali w zakresie odnawialnych źródeł energii,
 - opracowanie transgranicznych strategii ochrony i wykorzysty-

wania naturalnych zasobów, obszarów i krajobrazów,

- tworzenie i zarządzanie transgranicznymi obszarami chronionymi.

Przykładowi beneficjenci:

- władze lokalne i regionalne, podmioty świadczące publiczne usługi na zlecenie tych władz, inne podmioty prawa z udziałem tych władz lub działające w ich imieniu,
- instytucje centralne odpowiedzialne w imieniu władz regionalnych i lokalnych za realizację zadań publicznych na poziomie regionalnym/lokalnym,
- regionalne i lokalne przedstawicielstwa/agendy władz centralnych odpowiedzialne za realizację zadań publicznych na poziomie regionalnym/lokalnym,
- organizacje/instytucje państwowe,

- lokalne i regionalne podmioty publiczne zajmujące się zarządzaniem wodą, ściekami, ochroną rzek i przeciwpowodziową,
- lokalne agencje ochrony przyrody,
- instytucje publiczne odpowiedzialne za zarządzanie obszarami chronionymi, parkami naturalnymi i zasobami leśnymi,
- przedsiębiorstwa publiczne zarządzania drogami i kolejami,
- publiczne przedsiębiorstwa transportowe,
- jednostki ratownicze,
- organizacje pozarządowe i non-profit,
- odpowiednie euroregiony.

Orientacyjny budżet konkursu w 2010 roku to 76 654 291,98 euro (w tym 55,8 mln euro na duże projekty – ang. *Large Scale Projects*). W 2010 roku przewidziane są dwa konkursy. ■

Krzysztof Choromański

 Finanse

Programy Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa – Litwa-Polska-Rosja

W ramach Europejskiego Instrumentu Partnerstwa i Sąsiedztwa, Polska jednocześnie uczestniczy i zarządza dwoma programami. W poprzednim artykule został opisany Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2007-2013. Teraz skupimy się na Programie Współpracy Transgranicznej Litwa-Polska-Rosja 2007-2013.

W latach 2007-2013 współpraca w wymiarze transgranicznym, transnarodowym i międzyregionalnym jest realizowana w ramach odrębnego celu polityki spójności Unii Europejskiej – Cel Europejska Współpraca Terytorialna (EWT).

Wyodrębnienie współpracy terytorialnej

Wyodrębnienie współpracy terytorialnej, jako osobnego celu polityki

spójności, potwierdza duże znaczenie wspólnych przedsięwzięć podejmowanych przez partnerów unijnych. O rosnącym znaczeniu tego typu współpracy świadczy również zwiększenie wysokości środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

W latach 2007-2013 na rozwój współpracy terytorialnej z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych zostanie łącznie 7,75 mld euro. Polska alokacja na realizację programów w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej wyniesie 557,8 mln euro.

Dodatkowe 173,3 mln euro zostanie przeznaczonych przez Polskę na współpracę transgraniczną z państwami nienależącymi do Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (EISP).

Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa (EISP)

Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa (EISP) stanowi inicjatywę Komisji Europejskiej, której zasadniczym celem jest rozwój współpracy między Unią Europejską a państwami partnerskimi spoza UE przez zapewnienie zintegrowanego i zrównoważonego rozwoju regionalnego. Przeznaczone na ten cel środki umożliwią udzielanie pomocy finansowej państwom objętym Europejską Polityką Sąsiedztwa, m.in. Białorusi, Ukrainie, a także Federacji Rosyjskiej. Europejski Instrument Partnerstwa i Sąsiedztwa (EISP) będzie wdrażany m.in. za pomocą programów współpracy transgranicznej.

Kluczowe obszary wsparcia w ramach EISP to m.in. promowanie ochrony środowiska i dobrego za-

rzządzania zasobami naturalnymi, wspieranie współpracy transgranicznej oraz promowanie zrównoważonego rozwoju ekonomicznego, społecznego i środowiskowego w regionach przygranicznych, wspieranie polityk promujących zdrowie, edukację i szkolenia, promowanie i ochrona praw człowieka, jako fundamentalnych wolności, i wspieranie procesu demokratyzacji, promowanie udziału Wspólnot w działaniach dotyczących badań i innowacji, promowanie współpracy między Państwami Członkowskimi i krajami partnerskimi w dziedzinie szkolnictwa wyższego, wymiany naukowców i studentów.

W obecnej perspektywie finansowej Polska jednocześnie uczestniczy i zarządza dwoma programami w ramach Europejskiego Instrumentu Partnerstwa i Sąsiedztwa:

- Program Współpracy Transgranicznej Litwa-Polska-Rosja 2007-2013,
- Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2007-2013.

Potencjalnymi beneficjentami programu będą instytucje prowadzące działania o charakterze non-profit, przyczyniające się do realizacji priorytetów programu, w tym np. władze lokalne i regionalne, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, euroregiony. Zgodnie z przepisami regulującymi kwestie zarządzania programami do końca marca powinny zostać przedstawione roczne plany pracy.

✓ WAŻNE!

Z zatwierdzonego podczas II Posiedzenia Wspólnego Komitetu Monitorującego Program Współpracy Transgranicznej Litwa-Polska-Rosja 2007-2013 Roczego Planu Pracy wynika, że pierwszy konkurs w tym programie zostanie ogłoszony między czerwcem a wrześniem 2010 r. Planowany w dokumencie okres składania wniosków to październik-grudzień 2010.

Obszar współpracy w ramach Programu będzie obejmował podregiony na poziomie NUTS III:

- w Polsce: białostocko-suwański, łomżyński, ełcki, olsztyński, elbląski, Gdańsk-Gdynia-Sopot, gdański, a także jako tzw. podregiony przyległe: słupski, bydgoski, toruńsko-włocławski, ciechanowsko-płocki, ostrołęcko-siedlecki,
- na Litwie: Marijampole, Taurage, Kłajpeda, a także jako podregiony przyległe: Alytus, Kowno, Telsiu, Siauliu,
- w Rosji: obwód kaliningradzki.

Wsparcie projektów realizowanych na terenie regionów przyległych (ang. *adjoining regions*) jest ograniczone, tzn. wysokość środków pomocowych, przeznaczonych na taki obszar, wynosi nie więcej niż 20% całej alokacji Programu, wspierane mogą być wyłącznie projekty nieinwestycyjne.

✓ WAŻNE!

Wnioski mogą składać partnerstwa, w skład których wchodzi przynajmniej jeden partner z Polski lub Litwy i przynajmniej jeden partner z Federacji Rosyjskiej.

Orientacyjny budżet konkursu w 2010 r. to 61 mln euro (w tym 38 885 780,42 euro na duże projekty – ang. *Large Scale Projects*).

Zrównoważone wykorzystanie środowiska

W Programie w Priorytecie I – Przyczynianie się do rozwiązywania wspólnych problemów i wyzwań, wymienione jest m.in. Działanie 1.1. Zrównoważone wykorzystanie środowiska. Zgodnie z zapisami Programu zasoby przyrodnicze wysokiej jakości, parki krajobrazowe i narodowe oraz bogata bioróżnorodność stanowią cechę charakterystyczną obszaru objętego programem.

Zagadnienia środowiskowe mają duże znaczenie dla stymulowania

lokalnej gospodarki i zatrudnienia, szczególnie w sferze turystyki i rekreacji. Jednak środowisko na obszarze wsparcia wciąż jest narażone na negatywne skutki poważnych i nierozwiązanych problemów, co stanowi zagrożenie dla stabilności rozwoju gospodarczego i dobrobytu społecznego. Dlatego należy koncentrować się na wspólnej realizacji celów Agendy Goteborskiej, szczególnie przez zmniejszenie emisji nieoczyszczonych ścieków, poprawę jakości gospodarki odpadami oraz zmniejszenie zanieczyszczenia atmosfery przez różnorodne działania, w tym oszczędzanie energii, działania zmierzające do efektywnego wykorzystywania energii, intensyfikację produkcji bioenergii i inne działania o charakterze profilaktycznym.

Program może się przyczynić do zmniejszenia efektu cieplarnianego przez przygotowanie (i pilotaż) inwestycji w takich sferach, jak bioenergia lub energia wiatrowa. Program stanowi przydatne narzędzie dzielenia się wiedzą i tworzenia wspólnych planów działania w zakresie odnawialnych źródeł energii i oszczędnego zużycia energii.

Zrównoważony rozwój obszaru objętego programem wymaga także poprawy świadomości społecznej, jak ważna i cenna jest zrównoważona konsumpcja (np. dobrowolne oznaczanie produktów przyjaznych dla środowiska – tzw. *eco-labelling*). Tego typu konsumpcja w konsekwencji powinna prowadzić także do wzrostu bardziej przyjaznej dla środowiska produkcji.

Indykatywne działania:

- Zrównoważone rozwiązania w zakresie nowoczesnej gospodarki ściekowej i gospodarki odpadami w wymiarze transgranicznym, ze zwróceniem szczególnej uwagi na te rozwiązania, które w pośredni bądź bezpośredni sposób poprawiają jakość

wód w Bałtyku, jak również działania transgraniczne, mające na celu zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń z małych i rozproszonych źródeł.

- Monitoring czystości wód i powietrza, tworzenie transgranicznych systemów wymiany danych oraz lokalne inwestycje, zmniejszające zanieczyszczenie powietrza o charakterze transgranicznym, działania na rzecz rekultywacji terenów zdegradowanych i przeznaczania ich pod bardziej zrównoważone formy zagospodarowania.
- Rozwój transgranicznych strategii dotyczących ochrony i wy-

korzystywania dziedzictwa naturalnego i kulturowego, miejsc, krajobrazów i tradycji dla rozwoju regionalnego i lokalnego.

- Bardziej efektywne wykorzystanie energii i wspieranie odnawialnych źródeł energii, zmniejszających negatywne oddziaływania na środowisko, co będzie prowadzić do zmniejszania kosztów konsumpcji energii (również w kategorii kosztów), przygotowanie i realizacja wspólnych planów działania w zakresie promowania odnawialnych źródeł energii, wzorców oszczędzania energii i wydajności energetycznej (w tym inwestycje na

małą skalę), jak również działania usprawniające systemy zarządzania energią.

- Budowanie kompetencji oraz współpraca między władzami lokalnymi i regionalnymi w zakresie lokalnego planowania przestrzennego.

Lista działań indykatywnych w ramach każdego z działań nie jest wyczerpująca i nie ma charakteru zamkniętego, a jej celem jest zasygnalizowanie przykładowych działań, które mogą być finansowane w ramach programu. ■

Krzysztof Choromański

Finanse

Nabór wniosków LIFE+ 2010

5 maja 2010 roku Komisja Europejska opublikowała zaproszenie do składania wniosków dotyczących instrumentu LIFE+ na rok 2010.

Kto może otrzymać dotację?

Beneficjentem programu może być każdy podmiot (jednostki, podmioty i instytucje publiczne lub prywatne) zarejestrowany na terenie dowolnego państwa należącego do Wspólnoty Europejskiej.

W realizacji projektu może uczestniczyć kilka podmiotów, wśród których, poza beneficjentem głównym (koordynującym), mogą się znaleźć **partnerzy (współbeneficjenci)** oraz współfinansujący.

Tworzenie partnerstw (np. instytucji publicznych – właścicieli terenu, na którym realizowany jest projekt, i podmiotów wywodzących się ze środowisk naukowych, odpowiedzialnych za stronę merytoryczną projektu) jest praktyką powszechnie stosowaną w innych państwach, po-

zwalającą na lepsze zaplanowanie i skuteczniejszą realizację projektu. Zbyt duża liczba partnerów może jednak spowodować trudności organizacyjne podczas realizacji projektu.

WAŻNE!

Do obowiązków beneficjenta koordynującego należy m.in. przygotowanie wniosku, współpraca z Komisją Europejską na poszczególnych etapach procesu oceny wniosku, nadzór nad przepływami finansowymi w trakcie realizacji projektu oraz informowanie Komisji o postępach w realizacji projektu.

Nabór wniosków dotyczy tematów:

- 1) LIFE+: przyroda i różnorodność biologiczna.

Główny cel: ochrona, zachowanie, przywrócenie, obserwacja i ułatwianie funkcjonowania naturalnych systemów, siedlisk oraz dzikiej flory i fauny, w celu powstrzymania utraty różnorodności biologicznej, w tym różnorodności zasobów genetycznych w UE do roku 2010.

- 2) LIFE+: polityka środowiskowa i zarządzanie środowiskiem.

Główne cele:

- **Zmiany klimatu:** stabilizacja stężenia gazów cieplarnianych na poziomie zapobiegającym globalnemu ociepleniu o ponad 2°C.
- **Woda:** przyczynienie się do poprawy jakości wody przez opracowanie opłacalnych środków zmierzających do osiągnięcia dobrego stanu ekologicznego w celu opracowania planów zarządzania dorzecziami na podstawie Dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (1) (Ramowa Dyrektywa Wodna).
- **Powietrze:** osiągnięcie poziomów jakości powietrza, które nie powodują znacznego negatywnego wpływu na zdrowie ludzi i środowisko naturalne czy zagrożenia dla nich.
- **Gleba:** ochrona i zapewnienie zrównoważonego wykorzystania gleby przez zachowanie jej funkcji, zapobieganie zagrożeniom dla gleby, łagodzenie ich skutków i rekultywację zniszczonej gleby.

- **Środowisko miejskie:** przyczynianie się do poprawy ekologiczności obszarów miejskich Europy.
- **Hałas:** przyczynianie się do rozwoju i realizacji polityki w zakresie hałasu w środowisku.
- **Substancje chemiczne:** poprawa ochrony środowiska i zdrowia przed zagrożeniami związanymi z substancjami chemicznymi do roku 2020 przez wdrożenie prawodawstwa dotyczącego substancji chemicznych, w szczególności rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady (1) (REACH) i strategii tematycznej w sprawie zrównoważonego stosowania pestycydów.
- **Środowisko i zdrowie:** opracowanie bazy informacyjnej dla polityki w zakresie środowiska i zdrowia (plan działania na rzecz środowiska i zdrowia na lata 2004-2010).
- **Zasoby naturalne i odpady:** rozwój i realizacja polityki mającej na celu zapewnienie zrównoważonej gospodarki zasobami naturalnymi i odpadami oraz ich zrównoważonego wykorzystania, poprawa ekologiczności produktów, zrównoważone modele produkcji i konsumpcji, zapobieganie powstawaniu odpadów, odzysk odpadów i recykling; przyczynianie się do skutecznej realizacji strategii tematycznej w sprawie zapobiegania powstawaniu odpadów i ich recyklingu.
- **Lasy:** utworzenie, w szczególności w ramach sieci koordynacji UE, zwięzłej ale szczegółowej bazy informacji istotnych dla polityki dotyczącej lasów w odniesieniu do zmian klimatu (wpływ na ekosystemy leśne, jego łagodzenie, efekty zastąpienia), różnorodności biologicznej (informacja podstawowa i chronione obszary leśne), pożarów lasów, stanu lasów i ich funkcji ochronnych (woda,

gleba i infrastruktura), a także przyczynianie się do ochrony lasów przed pożarami.

- **Innowacje:** przyczynianie się do opracowania i prezentacji innowacyjnych kierunków polityki, technologii, metod i instrumentów wspierających wdrożenie planu działań na rzecz technologii dla środowiska (ETAP).
- **Kierunki strategiczne:** promowanie skutecznego wdrożenia i przestrzegania prawodawstwa unijnego w zakresie ochrony środowiska oraz poprawa wiedzy w zakresie polityki środowiskowej; poprawa ekologiczności MŚP.

Wnioski można składać w odniesieniu do wszystkich powyższych tematów, jednak Komisja będzie preferować zwłaszcza wnioski dotyczące zrównoważonej gospodarki zasobami naturalnymi i odpadami oraz zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych i odpadów.

3) LIFE+: informacja i komunikacja.

Główny cel: rozpowszechnianie informacji i podnoszenie świadomości na temat kwestii dotyczących środowiska, w tym zapobiegania pożarom lasów; wsparcie środków towarzyszących, takich jak działania i kampanie komunikacyjne, kampanie, konferencje i szkolenia, w tym szkolenia dotyczące zapobiegania pożarom lasów.

Tabela 1. Harmonogram naboru LIFE+ 2010

Data	Działanie
5 maja 2010 roku	Komisja Europejska opublikuje zaproszenie do składania wniosków dotyczących instrumentu LIFE+ na 2009 rok.
1 września 2010 roku	Ostateczny termin nadsyłania wniosków do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
4 października 2010 roku	Ostateczny termin przekazania wniosków przez NFOŚiGW do Komisji Europejskiej.
październik 2010 roku – kwiecień 2011 roku	Komisja Europejska przeprowadza kolejne etapy oceny otrzymanych wniosków.
lipiec – sierpień 2011 roku	Podpisywanie umów o przyznanie dofinansowania między Komisją Europejską a beneficjentami.
1 września 2011 roku	Najwcześniejsza data rozpoczęcia realizacji projektu.

Wnioski można składać w odniesieniu do wszystkich powyższych tematów, jednak Komisja będzie preferować zwłaszcza wnioski dotyczące powstrzymania utraty różnorodności biologicznej.

Termin zgłoszeń

Wnioski dotyczące projektów należy składać właściwym organom krajowym do dnia **1 września 2010 r.**

Budżet

Całkowity budżet dotacji na działania w ramach projektów LIFE+ wynosi w 2010 roku 243 243 603 euro.

Co najmniej 50% powyższej kwoty przydziela się na działania, mające na celu ochronę przyrody i różnorodności biologicznej.

W roku 2010 planowana alokacja dla Polski wynosi ok. 11,5 mln euro.

Zasady współfinansowania projektów

Przewidziane do realizacji projekty będą mogły otrzymać dofinansowanie w postaci bezzwrotnej dotacji. Poziom dofinansowania uzależniony jest od charakteru projektu i wynosi:

- 50% kosztów kwalifikowanych – podstawowy maksymalny poziom dofinansowania,

➤ 75% kosztów kwalifikowanych – możliwy poziom dofinansowania w wyjątkowych, uzasadnionych przypadkach dla projektów z komponentu 1 (Przyroda i Różnorodność biologiczna), których głównym celem jest ochrona gatunków i siedlisk priorytetowych w obrębie obszarów Natura 2000.

tem a Komisją Europejską. Sposób wypłacania dotacji jest następujący:

- 40% – pierwsza wypłata, następuje przed rozpoczęciem projektu,
- 30% – druga wypłata, w trakcie realizacji projektu,
- 30% – trzecia wypłata, po zakończeniu realizacji projektu i przedstawieniu raportu końcowego.

Minimalna wartość projektu nie została określona. Wartość maksymalna ograniczona jest roczną krajową alokacją, wynoszącą około 11,5 mln euro.

Dotacja wypłacana będzie po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku i podpisaniu umów między beneficjentem

Minimalna i maksymalna wartość projektu

Harmonogram naboru

W poniższej tabeli przedstawiono harmonogram naboru LIFE+ dla 2010 roku. Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej NFOŚiGW: www.nfosigw.gov.pl. ■

Redakcja

Pytania i odpowiedzi

Od 3 marca 2010 r. obowiązują nowe „Wytyczne w zakresie reguł dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązki świadczenia usług publicznych w ramach zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego w gospodarce odpadami”. Czego i kogo dotyczą te wytyczne?

Zadaniem „Wytycznych (...)” jest określenie reguł przekazywania operatorom dofinansowania z programów operacyjnych na realizację projektów gmin, związanych ze świadczeniem usług publicznych w gospodarce odpadami. W „Wytycznych (...)” określono szczegółowo reguły dotyczące nakładania na operatorów obowiązku służby publicznej (względnie ustalania w drodze cywilnoprawnej zobowiązania operatorów do świadczenia usług publicznych) w świetle przepisów wspólnotowych, przy uwzględnieniu przepisów prawa polskiego i polskich realiów.

alizacją projektów dofinansowanych ze środków unijnych w perspektywie finansowej 2007-2013.

Wytyczne stosuje się do POIiŚ i regionalnych programów operacyjnych, w których przewidziano dofinansowanie podmiotów realizujących obowiązki świadczenia usług publicznych w gospodarce odpadami w ramach zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego. Wytyczne skierowane są do wszystkich instytucji uczestniczących w realizacji programów operacyjnych, tj. do instytucji zarządzających, instytucji pośredniczących, instytucji wdrażających/pośredniczących drugiego stopnia oraz do beneficjentów.

nego wprowadzone w ramach tej nowelizacji „Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego” w zakresie reguł dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązki świadczenia usług publicznych w ramach zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego w gospodarce odpadami zmiany nie modyfikują dotychczasowych zasad przygotowania projektów w gospodarce odpadami. Zmiany, które wprowadzono, wynikają z potrzeby doprecyzowania tekstu dokumentu, w celu zwiększenia przejrzystości wytycznych i uniknięcia ewentualnych niejasności interpretacyjnych dla beneficjentów i instytucji oceniających wnioski o dofinansowanie z UE. ■

Wytyczne stosuje się do usług, które zostały zlecone w drodze aktu o charakterze władczym lub umowy cywilnoprawnej, związanych z re-

Zgodnie z informacjami na stronie Ministerstwa Rozwoju Regional-

Redakcja

Opłaty i fundusze w ochronie środowiska

WYDAWCA: Verlag Dashofer Sp. z o.o., al. Krakowska 271, 02-133 Warszawa
tel.: (+48 22) 559 36 00, 559 36 66, faks: 829-27-00, 829-27-27

Redaktor odpowiedzialny: Anna Kordowska, kordowska@dashofer.pl, www.dashofer.pl

Redakcja i korekta techniczna: Jolanta Stypułkowska. Skład: Dariusz Ziach. Druk: Semafic, Warszawa

Prenumerata: kwartalna 75 zł + 22% VAT, roczna 267 zł (11% taniej) + 22% VAT.

Wpłaty kierować na rachunek: Verlag Dashofer Sp. z o.o. Bank Handlowy S.A., nr 90-10301508-000000800916003.

Redakcja odpowiada na łamach gazety na wybrane pytania Czytelników przesłane faksem lub pocztą.

© 2010 Dashöfer Holding Ltd & Wydawnictwo Verlag Dashofer. Wszystkie prawa zastrzeżone.

Przedruk w całości lub we fragmentach i rozpowszechnianie bez zgody wydawcy zabronione.

Ze względu na stałe zmiany w polskim prawie oraz niejednolite interpretacje przepisów

Wydawnictwo nie ponosi odpowiedzialności za zamieszczone informacje.